

EL LLARG CAMÍ
DEL MUSEU
DE TÀRREGA

Per Jaume Espinagosa i Marsà

11

HI ha moltes maneres d'explicar els esdeveniments del nostre passat, és a dir, que hi ha tantes explicacions com persones que les puguin exposar. Així mateix, es comenta que els fets són uns i les interpretacions diverses. Segurament, deu ésser cert, però, molts cops ens arriben uns fets mediatitzats, distorsionats i no són, ni de bon tros, unes dades tan objectives, clares i «vertaderes» com en un començament hom podria creure. Tot aquest preàmbul ve a tomb pel fet que és molt difícil ésser objectiu i encara més poder esbrinar la «veritat» d'uns esdeveniments del nostre passat.

El famós i polèmic pensador català Eugeni d'Ors va afirmar (en un to irònic i escèptic) que als qui busquen la veritat els estaria ben bé que la trobessin. Aquesta és una d'aquelles sentències que descoloquen el més ben plantat. Afafada al peu de la lletra és una càrrega de profunditat força explosiva. A més a més, si a això hi afegim el relativisme accentuat amb què es mou la nostra societat, ja m'explicareu quin tipus de brúixola necessitem per orientar-nos una mica i no perdre'ns dins el laberint dels fets, les opinions, els interessos i les «veritats» de cadascun de nosaltres.

Malgrat tot intentarem treure, un xic, l'entrellat des viaranys pels quals ha hagut de passar el(s) museu(s) de Tàrraga. I perquè no se'ns acusi de «retrògads» i «cavernícoles» farem una història a la moda dels nostres dies. Una història *light*. Això sí, en un futur s'haurà d'explicar la història *heavy* del museu de Tàrraga.

Va de callada, segurament al final d'aquest procés encara ens interrogarem sobre quina és la «vertadera» història del museu targarí. I és que definitivament som imperfectes.

Bé, com diuen els qui manen: anem per feina i mirem cap al futur que és el millor que podem fer. Abans però, cal fer un salt cap al passat i aturar-nos a llegir els «pretèrits».

Del començament, continuïtat i present del tema museístic a Tàrraga.

La Tàrraga de començaments del segle XX fou una ciutat bastant afortunada en els camps arqueològics i paleontològics. A la nostra ciutat varen aplegar-se un seguit de circumstàncies favorables, les quals amb el pas del temps donarien com a resultat la creació del primer nucli museístic targarí.

Els aires del noucentisme català arribaven també a Tàrraga, si més no, en determinats aspectes de la vida ciutadana (la cultura i la construcció en són dos exemples prou reeixits).

La història que nosaltres volem descriure, més o menys avui, comença en anys diferents i es recolza en dues temàtiques distintes, la Paleontologia i l'Arqueologia.

En primer terme descriurem breument els inicis de les importants troballes paleontològiques.

Segons ens expliquen diverses cròniques, a començaments del segle XX es varen produir un seguit de troballes paleontològiques (fòssils) a les pedreres del Talladell. Concretament a les pedreres d'en Fàbregas, d'en Sala, d'en Ramon, d'en Quico i de n'Estrada¹.

El primer estudi publicat sobre aquests fòssils fou realitzat pel geòleg francès Charles Dépéret. Es titulava: *Los vertebrados del oligoceno inferior de Tàrrega (prov. de Lérida)*. Aquest treball fou llegit l'any 1905 per l'acadèmic Luís Mariano Vidal. Així doncs, sabem que a partir de l'any 1905 ja hi ha recerques científiques publicades, les quals fan referència a la gran descoberta paleontològica que foren els vertebrats de les pedreres del Talladell.

Estudis posteriors han anat confirmant aquesta importància, tant per al coneixement de la nostra zona com pel conjunt de la geografia catalana.

Arribats a aquest punt, caldria esmentar, especialment, els noms dels Srs. Fàbregas i Francesc Clua, els quals han estat: l'un el vertader descobridor dels fòssils i l'altre el seu padrí científic. Sense cap mena de dubte, el museu targari haurà d'agrair, per sempre més, la formació de la seva col·lecció paleontològica, a la sensibilitat i cultura de dos targarins, potser massa oblidats avui dia.

El destí de bona part d'aquestes troballes fou, com s'ha dit, el museu de Tàrrega. Una altra part també força important marxà lluny de la nostra ciutat (Barcelona, França, Anglaterra). Com ens comenta en Valeri Serra i Boldú, en un reportatge fet sobre Tàrrega, l'any 1932, el museu de l'Escola Pia, el qual feia les funcions de museu local, donava aixopluc a aquests materials.

Paral·lelament a la formació de la col·lecció paleontològica s'anava fent una altra col·lecció que havia de conformar el nucli inicial del primer museu de Tàrrega. Parlem de la col·lecció arqueològica.

Aquest capítol dels primers temps del naixement d'un museu a la nostra ciutat va anar d'aquesta manera.

L'any 1916 arriba a Tàrrega el pare escolapi Bernat Noguera i Sala (nascut a Vic el 1894). Aquest escolapi serà el motor que posarà en funcionament la primera maquinària d'un elemental, però significatiu museu targari².

El pare Noguera anirà introduint un grup d'alumnes de l'Escola Pia en el món de la recerca arqueològica, a través d'un seguit d'excursions al Castell del Mor de Tàrrega i al Tossal Rodó de Verdú. Aquestes sortides pedagògiques donaran com a fruit la creació d'un primer nucli museístic instal·lat en unes dependències de l'edifici dels escolapis. A poc a poc, els trossos de ceràmica ibèrica, les monedes i altres objectes aniran afaïçonant la cara del museu de l'escola. Aquesta iniciativa, en principi molt modesta totalment voluntarista i vocacional, es veurà recolzada i refermada amb la donació del material paleontològic que el Sr. Francesc Clua farà al museu creat pel Pare Noguera.

Cal fer esment, així mateix, que a començaments dels anys vint es va constituir la primera junta del museu de Tàrrega (Vegeu annex 1).

Un fet excepcional dins l'esdevenidor del món museístic targari fou la publicació, durant els mesos d'abril i maig de 1922, de dos números de la revista *Arqueta*³, la qual s'autoproclamava com a portaveu de Tàrrega i el seu museu. Però aquesta original iniciativa no va tenir continuïtat. Això sí, fou, si més no, un indicador clar de les inquietuds museístiques i culturals d'un grup de targarins preocupats per descobrir les informacions amagades que hi ha enterrades en el subsòl que trepitgem cada dia.

Quant a la temàtica que tracta la predita revista, el més interessant, a nivell museístic i històric, són tres articles, el primer que parla de la troballa d'un vas ibèric al tossal del Mor, el segon descriu una excursió per visitar l'església parroquial de Vilagrassa i el tercer tracta de l'antiga vegueria de Tàrrega. Malauradament, la publicació no tingué continuïtat i el que podia haver estat una notable font d'informació museística i cultural va quedar en un simpàtic intent. Aquesta és una constant que massa sovint hem vist repetida dins de la trajectòria cultural de la Tàrrega contemporània. Deixem apuntat aquí un altre tema que caldria aprofundir en el seu estudi per treure'n alguna lliçó útil per al futur.

Tot amb tot, podem constatar que a les acaballes de la dècada dels anys 20 a la ciutat i havia en marxa un petit museu administrat pels pares escolapis. Però, en quines condicions estava aquest museu? La resposta ens la dóna un article de J. Vilador-Puig publicat a la revista *Tàrrega*⁴. En Viladot es plany de l'estat del local on resten exposades les peces museístiques. Diu «*El local és pèssim. Humit i ombriu,*

tan bon punt hi entreu, s'aferra al vostre cervell la idea de l'oxidació per causes diverses totes dimanades d'aquelles fatals condicions, de la resta dels materials.

La instal·lació pobríssima i rudimentària, fa que tot estigui a mercé de la pols, dels agents atmosfèrics i, ço que és pitjor tal volta, a l'abast de la primera ma barroera que atrevidament vulgui allargar-se». I la cosa seria encara més greu si no hi hagués el pare Rimblàs (continuador de la tasca endegada per pare Noguera) que fa el que pot per conservar els objectes. En Viladot sentència: «Tàrrega té l'obligació ineludible de fer quelcom que posi a l'altura deguda el jociell de que és mestressa». I conclou amb un prec «Cal que algú cridi l'atenció de qui pot fer molt en favor de joia de tan preu. Si així es fa, no dubtem que l'ajuntament de Tàrrega escoltarà la veu de qui parli. Seria de doldre que així no fos». Doncs dolguts varen quedar els targarins en aquesta qüestió. Car haurien de passar molts anys —massa anys— i que es perdessin nombroses peces abans que el museu tingués un local més digne, però, encara del tot insuficient. D'això en parlarem més endavant.

A més a més, que l'existència del museu targarí era molt precària ens ho demostra una carta escrita el 1928 pel fundador del museu de l'Escola Pia, el pare Bernat Noguera⁵. En aquesta carta, el pare Noguera, s'estranya que es perdés el catàleg del museu realitzat per ell. Diu que si cal pot refer-lo, ja que encara es recorda de la filiació dels objectes. A Tàrrega, es guardaven alguns objectes, però la tasca museística patia molts entrebancs per poder desenvolupar una activitat mínimament acceptable.

En els primers temps de la II República el museu continuava la seva esmorteïda vida a l'esplai cedit per l'Escola Pia. Malgrat tot, en el decurs de l'any 1934 semblava que la qüestió museística prenia un caire totalment positiu i esperançador per a la nostra ciutat. De la mà del Sr. Àngel Oliveras⁶ es varen endegar un seguit de gestions per dur a terme un museu digne per la ciutat. El Sr. Oliveras ja tenia experiència en aquest camp car havia fundat el *Museo* de Toledo. En sengles articles publicats a la *Crònica Targarina* i a l'*Acció Comarcal*, el 10 de febrer de 1934, el Sr. Oliveras manifesta el seu ferm desig de fundar un museu per Tàrrega, tal com ho havia fet a l'esmentada ciutat castellana. Pel Sr. Oliveras «Els museus representen la història d'un poble, l'orgull dels seus segles passats i per natural el grau de cultura dels qui ho conserven. (...). Ensem, (el museu) forma un complement de la labor empresa en aquesta ciutat i un orgull més per a tots nosaltres, ja que culturalment, el que està sent Tàrrega podríem dir, sense voler ofendre ningú, és erigir-se en el far cultural de la província»⁷.

Ràpidament es varen fer una sèrie de contactes prop del govern de la República i de la Generalitat de Catalunya per obtenir definitivament un museu, com cal, per Tàrrega. Alhora, també entraven en contacte amb alguns museus de Catalunya i l'Estat per establir-hi contactes i intercanvis amb el museu de Tàrrega.

A la fi, semblava que s'havia trobat la solució definitiva pel museu. A més a més, hi havia la possibilitat de poder comprar dos edificis per encabir-hi un conjunt de serveis culturals i educatius.

Aleshores parlaven sobretot, de restaurar el Palau dels Marquesos de la Floresta i la seva capella. En aquest conegut edifici del romànic civil català, s'hi ubicarien: l'escola d'arts i oficis, l'institut de segon ensenyament, la biblioteca popular i el museu. L'altre edifici era la Farinera Nova del Sr. Ramon Bernadas, la qual havia fet pràcticament fallida. Llavors els propietaris havien ofert a l'ajuntament la compra d'aquella fàbrica per col·locar-hi un complex cultural i educatiu.

Tant si es realitzava un projecte com l'altre l'oferta cultural i docent de la ciutat hauria augmentat notablement la qualitat de vida dels targarins.

Així doncs, l'any 1934 semblava que havia d'ésser l'any triomfal pel museu de Tàrrega⁸. La premsa local, si més no, va viure amb d'interès aquest «boom» museístic. Però, de sobte, i sense cap mena d'explicació el tema museístic va desaparèixer de les pàgines de la premsa local. Durant els anys següents no torna a aparèixer ni la més mínima referència sobre aquelles eufòriques perspectives que hom preveia pel museu de Tàrrega.

Hom pensa que una possible explicació sobre aquesta «desaparició» de la qüestió museística de

la panoràmica cultural targarina d'aquells anys l'hem de trobar en els esdeveniments polítics del mes d'octubre del 34. Aquest succés enverinà moltíssim les relacions socials i polítiques i, a més, produí un gir complet en la política general catalana i estatal dels anys 1935 i 1936.

Les persones estaven més preocupades pels empresonaments i judicis causats pels «fets d'octubre» del 34 que per d'altres aspectes més lúdics de la vida de la col·lectivitat.

A Tàrraga, els «fets d'octubre» també varen ésser la causa d'un major enduriment en la confrontació política municipal i això, segurament, va incidir negativament en la marxa cultural targarina, en general, i en la paralització total del museu, en particular.

Sigui com sigui, les bones perspectives que hom podia esperar se'n varen anar totes en orris. En aquests moments, al museu només li quedava l'alternativa de continuar la seva ja permanent fase de provisionalitat i mal condicionament.

Un cop començada la Guerra Civil de 1936-1939, el pintor Magí Serés (arxiver municipal) va traslladar el material museístic que hi havia a l'Escola Pia cap al Modern Liceu (casa ocupada per l'Escola d'Arts i Oficis des de després de la guerra). També va emmagatzemar alguns objectes a les golfes dels escolapis.

Un cop acabada la guerra, la ciutat hagué de refer-se i els minsos recursos econòmics anaven dirigits a temes de reconstrucció, salubritat pública i racionament d'aliments bàsics. Després de passar el primer tràngol d'una potsguerra duríssima. A mitjans dels anys 50, l'alcalde Sr. Josep M. Vidal va encarregar a l'arxiver municipal Sr. Ramon Berga que organitzés els fons museístics i els traslladés al segon pis de l'antic edifici dels antonians, al constat de l'església de Sant Antoni⁹.

En el decurs d'aquests anys, el museu de Tàrraga comença a despertar-se d'un llarg ensopiment. A la sessió del 6 de novembre de 1956, l'alcalde Vidal proposa la creació del museu de la ciutat amb caràcter definitiu i amb la possibilitat que pugui ésser algun dia el Museu de Tàrraga i la seva comarca. La proposta és aprovada per unanimitat i s'assignen al projecte 10.000 Pta. Aquests diners es destinaran a despeses d'adaptació del local i a mobiliari. També, es nomenarà una junta rectora provisional¹⁰.

El diumenge dia 17 de febrer de 1957 es va constituir la junta que regirà i administrarà el museu de Tàrraga. Aquesta junta estava presidida per l'alcalde de la ciutat i la formaven diferents personalitats del món cultural targarí (vegeu annex 2). Aleshores, també es varen redactar uns estatuts del museu. En els esmentats estatuts es donava una àmplia autonomia a aquesta junta i es regulaven les distintes tasques que havia de desenvolupar el museu¹¹.

Els nous aires de progrés econòmic i creixement a dojo que portarà la dècada dels 60 també arribaran a la petita parcel·la del museu de Tàrraga. Aprofintant les festes de Sant Eloi de 1962, concretament el diumenge dia 9 de setembre, es varen inaugurar les noves instal·lacions del Museu de Tàrraga. Aquestes instal·lacions estaven situades a la planta baixa de l'ajuntament i al vestíbul del palau dels Marquesos de la Floresta. El fet fou acollit amb un gran entusiasme per la premsa local¹², ja que era el primer pas cap a una posterior recerca d'un gran edifici per encabir-hi tots els objectes «museables». El cronista de *Nueva Tàrraga* deia «*Pese a sus exiguas dimensiones, el naciente Museo ha significado una sorpresa muy grata. Su utilidad es por demás evidente, no solo por la conservación sistematizada de infinidad de elementos de gran valor histórico, sino también por la curiosidad que despierta por los vestigios de nuestro propio ser como pueblo y porque ya no existe motivo para la lamentable dispersión que hasta aquí se ha padecido y que ha representado la dilapidación constante de un verdadero tesoro*».

A hores d'ara, ja havia entrat en relació amb el Museu de Tàrraga el Sr. Joan Tous i Sanabra, el qual fou la persona encarregada d'organitzar aquestes noves instal·lacions. Amb el temps el Sr. Tous es convertiria en la persona que ha treballat amb més constància, encert i desinterès pel món museístic de Tàrraga i comarca. En el número de Nadal de *Nueva Tàrraga* de l'any 1962, el Sr. Tous escriu un article titulat «*El Museo en marcha*» on es comenten amb un to optimista i ple d'esperances els darrers esdeveniments viscuts pel museu. Diu així, «*Ya está en marcha el Museo Comarcal de Tàrraga (...) Esta*

realidad ha sido el fruto riquísimo del año 1962; el mejor fruto, sin duda, de los últimos doce meses. De que el hecho ha caído en gracia y ha complacido a la mayoría, dan fe los muchos regalos y las generosas ofertas que se nos han brindado a partir del día de la inauguración. Y así el Museo crece con tal vitalidad, que la cuna donde lo mecemos resulta insuficiente y clama con la mayor insistencia por un lecho más espacioso y digno de nuestra ciudad»¹³.

Sembla, que tot donava a entendre que el camí del museu estava, a la fi, força desbrossat. Però, les coses no són mai tan senzilles i menys en el camp museístic.

Sis anys després, el Sr. Joan Tous —ja director del museu— exposa en un article a la *Nueva Tàrraga* les mancances que patia el museu. El Sr. Tous diu: «*El Museu calla. Fa temps que no se'n parla. Què li passa al nostre MUSEU...? Al nostre Museu no li passa res. I aquí està el mal: que no hi passi res; que estigui parat*». El problema era el de sempre, la manca d'espai per al material existent. El Sr. Tous qualifica el museu targarí de «minimuseu» Malgrat la col.laboració municipal i de particulars, no es trobava de moment un espai digne on encabir el museu. Amb tot el Sr. Tous exposa el projecte del que podria ésser un futur museu de Tàrraga quan les circumstàncies ho fessin possible. Aquest futur museu estaria format per set sales:

- A la primera sala hi hauria exposada la col.lecció de Paleontologia, la qual està formada principalment pels fòssils trobats a les pedreres del Talladell.
- A la segona sala hi aniria la Prehistòria, és a dir, les restes arqueològiques trobades a la nostra comarca.
- En una tercera sala s'hi exposarien diversos objectes de l'època medieval.
- La sala número quatre és pel barroc i el segle XVIII.
- La cinquena sala es destinaria a l'art targarí.
- La sisena és reservada pel folklore local.
- I la setena s'anomenaria «Museu d'indústria i ferro».

Segons el Sr. Tous, aquest és un projecte que s'aniria realitzant d'una manera gradual. Però, en aquells moments, el tema prioritari és trobar un local espaiós pel museu. El predit article clou amb una crida als targarins per tal que, entre tots, es pugui conservar el nostre patrimoni històric¹⁴.

El 1969 seria l'any en el qual es trobaria un edifici on muntar-hi, d'una manera més digna, el museu de Tàrraga. A la fi després de moltes dècades de trasllats, d'un lloc cap a un altre, els materials del museu havien trobat un lloc molt més en consonància amb la seva importància.

L'edifici triat era Cal Terés del carrer de Les Piques. Aquesta era una casa pairal dels segle XVIII que havia pertanyut a una de les nissagues de notaris més importants de la nostra ciutat. La casa la compraria l'ajuntament de Tàrraga i seria la seu del Centre Comarcal de Cultura (C.C.C.), el qual aixoplugava el museu, l'arxiu i la biblioteca.

El dia 4 de desembre de 1968 es va constituir el primer Patronat del Centre Comarcal de Cultura. Aquest patronat estava presidit pel Sr. Delfí Robinat (alcalde de la ciutat) i com a vice-president el Sr. Josep A. Tarragó (en representació de l'Institut d'Estudis Ilerdencs). Així mateix, es formaria una Junta Executiva presidida pel Sr. Ramon Novell i Andreu, vertader impulsor del C.C.C. Els vice-presidents serien els Srs. Josep M. Segarra i Malla (arxiver municipal) i Joan Tous i Sanabra (director del museu). El Sr. Josep Saurina i Perelló en fou nomenat secretari (en l'anex núm. 3 hi adjuntem el quadre general del 1er. patronat del C.C.C.).

Evidentment, no es el nostre propòsit fer ara la història del C.C.C., el qual fou una de les entitats capdavanteres de la cultura targarina dels anys 70 i primers 80. L'hem esmentat aquí pel seu íntim lligam, a partir del 1969, amb el museu de Tàrraga. Peròensem que l'elaboració de la història del C.C.C. és una altra de les assignatures pendents que tenim dins els estudis que encara s'han de fer sobre la Tàrraga del segle XX.

Bé, ara, cal continuar amb la peripècia museística targarina. En les noves instal.lacions el museu

*Vista parcial d'una vitrina amb els fòssils del Talladell. La foto fou feta a les sales del museu de l'antic edifici del Centre Comarcal de Cultura.
(Foto: Calafell. Arxuu Fotogràfic de l'Arxuu Històric Comarcal de Tarrega).*

condicionarà quatre sales obertes al públic:

Sala 1: Col·lecció Paleontològica.

Sala 2: Numismàtica i col·lecció de claus.

Sala 3: Prehistòria.

Sala 4: Diversos objectes de temàtiques variades (folklore, art, patrimoni històric...)¹⁵.

Indubtablement, amb la seva instal·lació a Cal Terés el museu havia cremat una altra important etapa del seu llarg procés vers una consolidació definitiva. Ara bé, com es diu en el *Boletín* del C.C.C «*Un Museo es tarea de muchos años*», però, aleshores semblava que s'havia, si més no, «(...) *cerrado la dolorosa etapa que, con demasiada frecuencia, havia que lamentar que se perdieran o dispersaran objetos y recuerdos que nadie sabía donde podían ser cobijados*»¹⁶. Com a mínim, durant uns anys el museu va tenir un refugi bastant segur i estable.

Reprenem aquest fil conductor més endavant. Tot seguit, cal que ens aturem a comentar, d'una manera genèrica i resumida, els nombrosos articles que el Sr. Joan Tous, com a director del museu, va anar publicant en el decurs dels anys 70 i primers 80, en la premsa local.

La temàtica dels seus articles era diversa dins el petit univers museístic. Es denunciaven enruncaments de trossos de muralla, pèrdues i destrosses de materials arqueològics, per una altra banda, i també s'agraïa la generositat de targarins que feien donacions al museu, es comentaven les visites de personalitats il·lustres al museu, etc. Amb la lectura d'aquests articles, les principals conclusions que hom pot extreure'n són:

- Molts d'aquests articles tenien una idea de fons molt clara —ja fos exposada explícitament o implícitament— i era la denúncia de tot malbaratament i destrucció del nostre patrimoni històrico-artístic.
- A vegades el Sr. Tous es planyia de la poca col·laboració que rebia per part de la gent. Malgrat les dificultats, va saber engrescar-ne una bona colla.
- Ras i curt, la seva veu era un crit constant a la recerca de col·laboradors del museu i de consciència col·lectiva a favor de la salvaguarda del nostre llegat cultural. Una excel·lent lliçó d'història que ha arrelat per sempre més a la nostra ciutat.

Nosaltres creiem, sincerament, que els articles escrits pel Sr. Tous varen fer una ferma tasca de divulgació dels temes museístics. En els esmentats articles traspua la seva lluita diària i sense treva contra les mans i màquines destructores de les restes amagades del nostre passat col·lectiu. Aquesta era una batalla perduda la majoria dels cops. Malgrat tot, havia de continuar endavant per salvar el que es pogués. El Sr. Tous ho va fer i ho continua fent.

Reprenem fil cronològic sobre el museu. En el decurs de la dècada dels 70 el museu també va haver de suportar alguna sotragada significativa. A tall d'exemple, només esmentarem l'incendi provocat, la primera quinzena del mes d'octubre de 1976, a l'edifici del Centre Comarcal de Cultura¹⁷. Afortunadament, el material museístic i arxivístic no va sofrir danys. Ni tampoc, els mobles de la Sala de Plens de l'Ajuntament, els quals estaven instal·lats al primer pis del C.C.C., car a la casa consistorial s'hi realitzaven unes obres de restauració.

Val a dir, també, que el condicionament d'una sala de Cal Terés com a dependència municipal es féu reduint l'espai d'exposició del museu de Tàrraga, la qual cosa suposà un amuntegament dels objectes museístics en les altres sales. Els problemes d'espai eren la malaltia crònica del nostre museu. No el mataben, però, tampoc l'acabaven de deixar viure tranquil.

Els nosu aires democràtics que es respiraven arreu del país començaren a desempolsar els museus catalans.

El darrer diumenge del mes de gener del 1978 es va celebrar a la seu de l'Institut d'Estudis Ilerdencs una assemblea dels museus de Catalunya¹⁸.

El Museu de Tàrraga era representat pel seu director, el Sr. Joan Tous. Amb aquesta assemblea

la Generalitat restaurada volia donar una nova orientació al món museístic. Això, volia dir que en la majoria del casos s'hauria de començar des de zero. És a dir, fer inventaris dels materials, condicionar espais i fer els projectes museològics i museogràfics que els nostres temps demanen.

D'altra banda, una de les tasques més enriquidores i significatives del museu de Tàrraga foren les excavacions arqueològiques del Pla de les Tenalles de la Mora¹⁹.

Aquestes excavacions començaren l'estiu del 1979. En total hi va haver quatre campanyes fins l'estiu de 1982. En foren els seu responsables els Srs. Pere Villalba, Joan Tous i Magí Miret.

El Pla de les Tenalles és un poblat ibèric que existí entre el segle IV a. C. fins l'any 175 a. C. Els fruits arqueològics d'aquestes campanyes els podem gaudir actualment al Museu Comarcal-Tàrraga. Kàlathos, àmfores, plats, olles, nombrosos trossos de ceràmica, etc. en són els testimonis que recolzen la validesa i èxit d'aquesta tasca científica.

A començaments dels anys 80 sembla que ha arribat l'hora màgica pel museu de Tàrraga. Ens trobem al mes d'octubre de 1981. En la sessió del Ple municipal del dia 8 d'aquest mes es va aprovar, per unanimitat, la creació d'un Museu Comarcal amb seu al carrer de les Piques núm. 1²⁰. El 28 de novembre del mateix any, el conseller de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat, Sr. Max Cahner, i l'alcalde de Tàrraga, Sr. Eugeni Nadal, varen signar el conveni per a la constitució d'aquest Museu Comarcal²¹. Aquest fou el primer conveni signat entre la Generalitat i un Ajuntament.

El dia 4 de març de 1982, el Ple de l'Ajuntament targari, nomenaria al Sr. Joan Tous Director Honorari del Museu Comarcal, en reconeixement a la seva tasca desenvolupada, durant més de 20 anys, dins el museu de la ciutat; i al Sr. Pere Villalba, Director del Museu Comarcal²².

En el decurs d'aquest any, es realitzarien obres de consolidació del Centre Comarcal de Cultura per part de l'ajuntament targari. L'any 1983 la Direcció General d'Arquitectura i Habitatge de la Generalitat realitzà el remodelatge interior de l'edifici. Amb motiu d'aquesta segona fase de les obres els materials museístics que hi havia al C.C.C. foren traslladats un altre cop. Aquesta vegada els objectes del museu passaren de cal Terés a cal Perelló. El trasllat es va realitzar entre els mesos de febrer i març d'aquest any.

Cal dir tot seguit que en la sessió del ple municipal del dia 3 de febrer de 1983, es va aprovar el projecte d'obres de condicionament de cal Perelló com a Museu Comarcal²³. Això suposava que cal Perelló passava a ésser patrimoni municipal i que el futur del museu de Tàrraga començava a veure's més clar. Però les coses no anirien tan ràpides com en un primer moment hom es podia pensar.

En l'àmbit català, en els primers anys 80, el tema museístic també va assolir una empenta notable i engrescadora. Hi havia moltes coses a fer, però, també hi havia persones entusiasmades a dur a bon terme aquesta feixuga i lenta tasca. Un exemple d'això són la celebració de les primeres Jornades de Museologia a Montserrat i Montblanc, els dies 28 de febrer, 1 de març i 14 i 15 de març de 1981, respectivament. Aquestes jornades foren organitzades per l'Associació de Treballadors de Museus de Catalunya. El museu de Tàrraga hi era representat pel seu director, el Sr. Joan Tous²⁴. A més a més, a Tàrraga, en el decurs dels anys 1982 i 1983 es realitzaren les tasques de catalogació del material museístic. Els investigadors que varen fer aquesta feina foren: Jordi Peiret, Anna Alonso, Josep Muntal, Mª Teresa Coma i Jaume Gallemí.

D'ençà de la signatura del conveni per a la creació d'un museu comarcal, entre la Generalitat i l'Ajuntament de Tàrraga, l'any 81, s'han succeït una munió d'esdeveniments força complexos, els quals mereixeran, en un futur, la nostra atenció. Ara només esmentarem alguns trets significatius de la història recent del museu de Tàrraga.

De bell nou, els materials museístics targarins sofriran un altre trasllat els mesos d'octubre i desembre del 1983. Aquest cop van «viatjar» des de les golfes de l'ajuntament fins a les golfes del ja restaurat Centre Comarcal de Cultura.

El 31 de gener de 1984 fou nomenat Sr. Joan Novell i Balagureró com a nou director del Museu Comarcal.

A mitjan setembre de 1985, començà la primera fase de les obres de restauració de cal Perelló, després d'haver estat aprovat un segon projecte de remodelatge de l'edifici.

El 28 de juny de 1984, el Patronat del museu acorda tirar endavant la idea del museu de la il·lustració.

El 4 de setembre de 1985, el Patronat també pren l'acord d'acollir i acceptar els projectes del museu del cartell català.

A començaments d'octubre de 1985 es va signar un document per llogar el molí de Cal Jover com a magatzem provisional de les peces del museu. Les obres de Cal Perelló van fer necessari el trasllat d'uns capitells, sarcòfags, etc. que estaven dipositats en una estança de la casa que dona al carrer de la Font, al local del carrer de l'Estudi. Aquest trasllat es va dur a terme els dies 8 i 10 d'octubre d'aquest any.

El dia 11 de juny de 1986, el Sr. Joan Novell deixà el càrrec de director del Museu Comarcal.

Els anys 85 i 86 es va discutir un projecte museològic presentat pels Srs. Josep Ballart i Jordi Juncosa.

El mes de gener de l'any 1987 s'acaba la primera fase de les obres de Cal Perelló.

El 19 de febrer d'aquest any el Patronat del museu acorda comprar el molí del Jover per utilitzar-lo com a futura dependència museística. Això fou ratificat en la reunió del nou Patronat del museu del dia 6 de novembre de 1987 i en el ple municipal del dia 2 de desembre següent.

El dilluns, dia 28 de setembre de 1987, varen començar les obres de la segona fase de la restauració de Cal Perelló.

En aquests moments s'està treballant en el projecte museològic i museogràfic definitiu.

Fins aquí hem intentat exposar, amb unes quantes pinzellades, la línia argumental que ha seguit el museu de Tàrraga en el decurs del segle XX. La seva història forma part ja, a hores d'ara, del bagatge cultural de Tàrraga. A l'escriure aquesta història, nosaltres hem intentat esbrinar, el més exactament possible, quin ha estat el seu fil conductor. Els resultats obtinguts es distribuïxen desigualment dins el calendari cronològic del museu. Hi ha èpoques en que la informació disponible és força abundant i clara, en canvi, hi hagut d'altres etapes que les hem hagut de tractar molt superficialment a causa de la manca de dades. Tot amb tot, les notes aquí escrites ens apropen bastant a les línies generals del que ha estat la història del museu de Tàrraga. Aquesta és una «història *light*» com diem al començament.

La idea cabdal que nosaltres treiem després d'haver estat treballant en aquest tema és que la nostra ciutat ha estat de bastant mala sort a l'hora de consolidar uns espais per muntar-hi un museu digne per als targarins.

A més a més, en tota aquesta història hi ha hagut unes quantes persones, amb una voluntat i dedicació a prova de qualsevol defalliment, que no han vist premiats, suficientment, els seus esforços amb el reeiximent del museu somniat. Ara cal a tots els qui estem treballant en aquests moments dins el Museu Comarcal que intentem no decebre les esperances posades, per moltes generacions de targarins en la construcció d'un MUSEU per a Tàrraga i l'Urgell.

Aquest és el gran repte del Museu Comarcal. Un museu situat a Tàrraga, però, al servei incondicional de la comarca. Això, ara per ara, només són paraules, tret d'algun petit fet aïllat. Esperem que el futur ens doni la raó, la qual no serà cap altra cosa que haver acomplert en part, si més no, amb la nostra tasca.

Fa temps que sentim a dir que l'Urgell necessita amb urgència que entrin en funcionament uns serveis museístics comarcals. A més, caldrà una estructuració i potenciació dels museus locals ja existents.

Tenim molta feina a fer, però també prou il·lusió per fer-la. Això sí, esperem el recolzament de tots els col·laboradors dels museus de la comarca, car el Museu Comarcal serà més nostre com més arrelat estigui dins la dinàmica cultural de l'Urgell.

JAUME ESPINAGOSA I MARSÀ

Sala noble del primer pis de Cal Perelló. (Foto: Albert Pont. A.F.M.C.T. Octubre del 1988).

1. Per aprofundir més en aquest tema es poden consultar els següents articles i publicacions:

- «Geología y Paleontología del Terme de Tàrrega. Epoca de sa formació y Fossils del mateix» de Francesc Clua. Article publicat dins *Tàrrega. XIIIè Congrés Agrícola organitzat per la Federació Agrícola catalana balear*. Tàrrega, 1910. Pp. 17-22.
- Article de GARONA, publicat al núm. 9 de *Crònica Targarina* del 10 de setembre de 1921. P. 14.
- *TARREGA. Revista mensual e il·lustrada*. núm. 1. Vegeu l'article de Pere Rimblas Sch. P. que porta per títol «El Museu Targarí. Col·lecció Paleontològica». Pp. 8-9.
- Cal veure els núms. 1720 (13-VIII-77), 1722 (27-8-77) i 1723 (3-IX-77) de *Nova Tàrrega*. On hi ha unes informacions i aclariments sobre els fòssils de la pedrera de Cal Fàbregas, dins les seccions de «cartes al director» i «el Museu Agraeix».
- SERRA i BOLDÚ, Valeri: *Tàrrega*. Barcelona, 1932. Ed. Biblioteca de Turismo de la Sociedad de Atracción de Forasteros. Pp. 39-43. En aquest llibret el Sr. Valeri Serra treu les seves informacions dels articles del Pare Rimblas i del Sr. Clua, esmentats més amunt.

2. Es poden ampliar informacions sobre els orígens d'aquest museu en els següents estudis:
 - DD AA: *Cent anys d'Escola Pia a Tàrraga (1884-1984)*. Tàrraga, 1986. Ed. Escola Pia «La Mercè». P. 110.
 - Dos articles del Sr. Josep M. Vidal i Sastre publicats als núms. 2235 (16-I-88) i 2238 (6-II-88) de *Nova Tàrraga*.
A banda de tot això, d'altres informacions molt profitoses ens han estat facilitades pel Pare escolapi Josep Baburès, pel Sr. Joan Tous i pel propi Sr. Josep M. Vidal (deixeble del Pare Noguera). A tots ells els agraeixo la seva disponibilitat.
 3. *Arqueta. Portaveu de Tàrraga i el seu museu*. Núm. 1 Abril de 1922. 16 pp.
 - Arqueta*. Núm. 2. Maig de 1922. 16 pp.
- Aquestes dues revistes foren impreses a l'impremta llibreria Sauret de Tàrraga. Per una informació purament anecdòtica, direm que col.laboraren en la seva edició comerços i empreses targarines.
4. *Tàrraga. Revista mensual il.lustrada*. Núm. 2 (1-VIII-28). Pp. 2-3. Aquesta revista era un suplement cultural editat per *Crònica Targarina*. La seva impressió és impecable i els seus articles d'un gran interès i molt variats. Realment, és un exemple més de l'excel.lent qualitat de la premsa local targarina dels anys 20 i 30.
 5. Carta escrita pel Pare Bernat Noguera al Sr. Josep M. Vidal i Sastre, el qual ens l'ha deixada fotocopiar.
 6. Tota persona interessada per la cultura targarina del segle XX coneix, si més no, les fites més importants que ha realitzat el Sr. Àngel Oliveras en el camp educatiu i cultural de la nostra ciutat. Per a mostra un botó. Fou el fundador de l'Escola d'Arts i Oficis.
La seva excel.lent tasca vers Tàrraga demana, com a mínim, una biografia i una major projecció i reconeixement ciutadans.
 7. «El futur Museu Targarí» per Àngel Oliveras i Guart. *Crònica Targarina*, núm. 650, 10 de febrer de 1934.
 8. Es pot completar la informació sobre aquest tema en els núms. 650, 651, 652, 655, 660, 661 i 666 de la *Crònica Targarina* de l'any 1934. I en els núms. 113, 114, 125, 130 i 133 de l'*Acció Comarcal* d'aquest any.
 9. Informació extreta d'una carta que el Sr. Ramon Berga va enviar el 5 de febrer del 1987 al Sr. Gener Gonzalvo (arxiver de l'Arxiu Històric Comarcal de Tàrraga). En Gener Gonzalvo ens n'ha lliurat una còpia.
 10. AHCT, f. m. T. *Llibre d'Actes (1956-1957)*, foli 15. També cal veure l'article del Sr. Vidal i Sastre «Antecedents museístics», *Nova Tàrraga* del 6 de febrer de 1988 i, finalment, el núm. 650 de *Nueva Tàrraga* del 10 de novembre de 1956.
 11. Aquests estatuts ens han estat lliurats pel Sr. Josep M. Vidal i Sastre.
 12. *Nueva Tàrraga*, núms. 954 (8-IX-62).
 13. *Nueva Tàrraga*, núm. 969 (22-XII-62).
 14. *Nueva Tàrraga*, núm. 1248 (11-V-1968).
 15. Les informacions exposades sobre el C.C.C. i el museu de Tàrraga, que fan referència a l'any 69 han estat tretes del *Boletín de información del Centro Comarcal de Cultura*, Tàrraga 14 de desembre de 1969. Edició especial. D'aquest butlletí només en va sortir aquest número. Les persones interessades en la constitució del C.C.C. i les seves seccions trobaran en l'esmentat butlletí força dades.
 16. *Boletín...* op. cit. Pàg. 2.
 17. *Nueva Tàrraga*, núm. 1.682 del 6-X-1976.
 18. *Nueva Tàrraga*, núm. 1.745, del 4 de febrer de 1978.
 19. *Les excavacions arqueològiques a Catalunya en els darrers anys*. Barcelona, 1982. Ed.: Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Pp. 263-265. També podeu consultar els núms. 1.863 (14-V-80), 1.866 (5-VII-80) i 1.918 (8-VIII-84) de *Nova Tàrraga* on el Sr. Tous en fa unes cròniques explicatives.
 20. AHCT, *Llibre d'Actes (1980-1982)*, folis 115v.-116v.
 21. *Casa de la Vila*. Full d'informació municipal. Núm. 58. Tàrraga, 28 de novembre de 1981.
 22. AHCT, *Llibre d'Actes (1980-1982)*, folis 182v.-183.
 23. AHCT, *Llibres d'Actes 1982-1983*, folis 81v.-82v. *Casa de la Vila*. Full d'informació municipal. Núm. 98. Tàrraga, 5 de març de 1983.
 24. Podeu consultar l'article «Les Primeres Jornades de Museologia a Montserrat i Montblanc», publicat en el núm. 1.902 del 4 d'abril de 1984 a *Nova Tàrraga*. Posteriorment, es van publicar les ponències d'aquestes jornades dins: *Primeres Jornades de Museologia Montserrat-Montblanc*. Ed. per l'Associació de Treballadors de Museus de Catalunya. 1985.
- * El meu agraïment a la Glòria Coma per ajudar-me a recopilar articles sobre el Museu de Tàrraga a les revistes *Crònica Targarina* i *Acció Comarcal*.

ANEX-1

Primera junta del museu de Tàrraga

President: Ramon Roca i Boladeres (*alcalde de Tàrraga*)
Vocals: Francesc Pijuan
Antoni Maimó
Josep M. Segarra
Antoni Secanell
Josep M. Morera
Serafi Casanovas
Ramon Novell

ANEX-2

Junta del museu de l'any 1957.

President: Josep M. Vidal i Sastre (*alcalde de Tàrraga*)
Vice-president: Lluís Picó i Oromí (*delegat de cultura de l'Ajuntament*)
Tresorer: Josep M. Castro i Corberó (*de les escoles nacionals graduades*)
Vocals: Ramon Novell i Andreu (*de l'agrupació d'antics alumnes de les EE.PP.*)
Miquel Martí i Florensa (*de l'escola d'arts i oficis*)
Josep Castellà i Formiguera (*de la secció artística i literària de l'Ateneu*)
Secretari: Ramon Berga i Rossell (*conservador del museu i director de l'arxiu històric municipal*)

ANEX-3

Primer patronat del Centre Comarcal de Cultura (fundat l'any 1969)

President: Delfí Robinat i Elias (*alcalde de Tàrraga*)
Copresident: Josep A. Tarragó i Pleyan (*representant de l'I.E.I.*)

Junta executiua

President: Ramon Novell i Andreu
Vice-president: Josep M. Segarra i Malla
Joan Tous i Sanabra
Secretari: Josep Saurina i Perelló
Secretari adjunt: Pere Roig i Escrivà
Administrador: Manuel Casanelles i Roura
Vocals: Tomàs Briansó i Solé
Jaume Anglí i Escolà
Josep M. Castro i Llorens
Josep Vall i Roca

Representants comarcals:

Ramon Boleda i Cases (Verdú)
Joan Duch i Mas (Guimerà)
Josep M. Ball i Casades (Agramunt)

Els altres membres del patronat eren:

Josep Garriga i Sampos (*rector de la parròquia*)
Ramon Mestre P.D. (*rector de l'escola pia*)
Jaume Pons i Benet (*director de l'institut tècnic d'E.M.*)
Josep M. Castro i Corberó (*director de les escoles nacionals*)
Josep Perelló i Salvadó (*director de l'escola d'arts i oficis*)
Josep Castellví i Jordana (*director de la mutua de Tàrraga*)
Jaume Ramon i Ripoll
Josep Castellà i Formiguera
Miquel Martí i Florensa
Carles Segarra i Subirana
Francesc Florensa i Alcobé

ANEX-4

Primer patronat del Museu Comarcal-Tàrraga (12 de febrer de 1982)

President: Eugeni Nadal i Salat (*alcalde de Tàrraga*)

Sots-president: Daniel Elies i Amigó (*regidor de cultura*)

Vocals: *Com a regidors de l'ajuntament:*

Magí Olivé i Prats
Josep Vall i Roca
Joan Balcells i Rovira

Com a membres designats per l'ajuntament:

Manuel Casanelles i Roura
Joan Maluquer de Motes i Aribau
Josep Trilla i Arrufat
Joan Novell i Balagueró

Representants del Departament de Cultura de la Generalitat:

Eulàlia Morral i Romeu

Representants dels altres museus de la comarca:

Ramon Boleda i Cases
Joan Duch i Mas
Josep Bertan i Puigpinós